

Nr 29

Av herr **Källqvist**, om utredning rörande de s. k. övnings- och yrkesämnenas ställning i merithänseende.

De för våra olika skolformer gällande kurs- och timplanerna upptar de ämnen, i vilka undervisning skall meddelas eleverna i respektive skolor. Ur skilda utgångspunkter har de på schemat förekommande ämnena uppdelats i tre grupper: läroämnena, övningsämnena och yrkesämnena. Rätt ofta förekommer även uttrycken teoretiska och praktiska ämnen både i offentliga utredningar och i den allmänna skoldebatten.

Gränsdragningen mellan läroämnena och övningsämnena är ur innehållssynpunkt rätt vanskelig. Vid närmare granskning torde det vara svårt att motivera denna vedertagna indelning av skolans ämnen. I uttrycken inlägges ofta en värdering, som saknar fog och kan leda till ej önskvärda ståndpunktstaganden.

I den nuvarande mycket livliga debatten om undervisningen och dess målsättning har starkare än tillförne de manuella sysselsättningarnas betydelse ur både utbildnings- och uppfostringsynpunkt starkt framhållits. I föga överensstämmelse med den uttalade meningen att öka övningsämnenas betydelse har förändringen i kurs- och timplaner ofta i rätt betydande utsträckning minskat den för dessa ämnen anslagna tiden på skolschemat. Så var fallet när engelska språket infördes inom det obligatoriska skolväsendet. Antalet slöjdtimmar gjordes då beroende av de lokala styrelsernas beslut. Ämnet musik har i realskolan och på gymnasiet fått röna en rätt hårdhänt behandling. Körsången är ej längre obligatorisk, och anslagen till andra grenar av musikundervisningen medger ej önskvärt timantal för ämnet. Slöjdens betydelse även på gymnasiestadiet har föga uppmärksamats, trots de mycket goda resultaten från enstaka läroverk. Den förbättrade lärarutbildningen ökar avsevärt förutsättningarna att hävda slöjdens betydelse för fostran och utbildning.

I ett annat avseende har övningsämnenen ej på långt när nått paritet med läroämnena. Det gäller ämnenas kompensationsvärde vid flyttning till realskolans näst högsta klass och vid real- och studentexamen. På realskolestadiet kan vitsordet med nöje godkänt (Ba) i ett läroämne tjäna som kompensation, men i ett övningsämne krävs inte mindre än Berömlig (A), alltså högsta betyget. I gymnasiet och vid studentexamen har överbetyg i ett övningsämne inget som helst kompensationsvärde. Med hänsyn till den betydelse, som kunskaper och färdigheter i ämnena teckning, slöjd, musik och gymnastik tillmätas ur både uppfostrings- och utbildningssynpunkt, måste de här relaterade förhållandena beklagas och betecknas såsom en uppenbar orättvisa mot stora grupper av vår tids studerande ungdom. De här på-

talade förhållandena innebär utan tvekan stor risk att eleverna själva kommer att undervärdera dessa ämnens betydelse för den vidare utbildningen. Härigenom motverkas våra strävanden att ge de "intellektuella" och "praktiska" yrkena den likvärdiga ställning, som de måste få i vårt samhällsliv. Den estetiska fostran måste även förstärkas inom olika stadier i vårt skolväsende, och här spelar övningsämnena en avgörande roll.

Intagning till universitet, högskolor och vissa andra utbildningsanstalter grundar sig i de flesta fall på de sökandes betyg från de skolor, som förbereder våra ungdomars fortsatta utbildning. Vid den poängsättning, som ligger till grund för den betydande gallringen, har beträffande betygens värde tillämpats olika och vid skilda intagningsstillfällen ofta varierande värderingar. Skolämnenas betydelse för den speciella utbildning det nu gäller är helt naturligt svår att bedöma, och i detta avseende redovisas vitt skilda uppfattningar. Men även i dessa sammanhang har övningsämnena ej tillmätts den betydelse för den speciella utbildningen, som de utan tvekan dock har. De borde som regel sättas i paritet med läroämnena, och dessutom ges ett högre poängvärde, då det direkt kan påvisas, att kunskaper och färdigheter i dessa ämnen utgör värdefull grundval för den fortsatta utbildningen just inom det fack utbildningen vid anstalten syftar till. Vid meritvärderingen ges ofta endast poäng för betyg i de läroämnena som ingått i högsta ringens läroplan. Utan att på minsta sätt vilja inbördes värdera skolans ämnen och väl inseende risken att exemplifiera måste man väl ändå våga påstå, att vitsord i ämnena teckning, musik, gymnastik och slöjd gällande en sökande till en tandläkarhögskola borde ge minst lika goda upplysningar om vederbörandes lämplighet för den ifrågasatta utbildningen som vitsord i ämnena till exempel geografi och historia. Det är också angeläget att i viss mån normalisera meritvärderingarna genom samarbete mellan de olika utbildningsanstalternas företrädare.

De här ovan berörda förhållandena och de framförda synpunkterna har vid skilda tillfällen och i olika sammanhang varit föremål för överläggningar och framställningar utan att leda till något mera betydande resultat. Det synes mer än någonsin angeläget att dessa frågor nu aktualiseras, så att resultat i här berörda syften kan vinnas inom en snar framtid.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en skyndsamt utredning i syfte att med beaktande av ovan framförda synpunkter ge de så kallade övnings- och yrkesämnena en starkare ställning och högre meritvärde inom vårt skolo- och utbildningsväsende.

Stockholm den 19 januari 1960

Eric Källqvist